

Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
Ужгородський національний університет

КОРУПЦІЯ ЯК ЦИВІЛІЗАЦІЙНИЙ ФЕНОМЕН: ПРИЧИНИ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ

Монографія

Ужгород
2016

РОЗДІЛ V. ЗАКОНОДАВЧІ ГАРАНТІЇ ТА ОСНОВНІ МЕХАНІЗМИ ВИКОНАННЯ ІНСТИТУТАМИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ФУНКЦІЙ СУБ'ЄКТІВ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ

Серед суб'єктів запобігання корупції особливе місце посідають інститути громадянського суспільства (далі – ІГС) як недержавні утворення, що мають можливість найбільш об'єктивно та неупереджено виконувати свої функції. Цьому сприяє їх максимальна адміністративна відмежованість від усіх суб'єктів владних повноважень, а також фінансова незалежність від бюджетних видатків.

Безпосередньо діяльність ІГС повинна здійснюватися в правовому полі (системі законодавства), створеному, в першу чергу, державою, яка повинна гарантувати права і свободи суб'єктів громадянського суспільства в цілому та кожному його члену, зокрема. Крім того, така діяльність не повинна мати на меті здійснення негативного впливу на громадянське суспільство та державу. Тобто саме позиціонування будь-якого утворення як ІГС не повинно сприйматися як щось апіорі позитивне і неоспорюване з точки зору, висунутих ідей та зроблених висновків. Разом з тим, як показує аналіз результатів діяльності ІГС в Україні, у напрямку виконання функцій суб'єктів запобігання корупції, у переважній більшості її можна оцінити як ефективну та корисну для громадянського суспільства та держави.

До питання дослідження залучення ІГС до діяльності у сфері запобігання корупції звертали увагу низка науковців, серед яких варто виділити, роботу І. Валюшко, в якій окреслено механізми взаємодії ІГС та владних суб'єктів щодо вироблення заходів протидії корупції; Д. Йосифовича, в якій увага присвячена проблемам антикорупційної експертизи нормативно-правових актів; С. Рудовської, метою якої є дослідження, у тому числі,

антикорупційної діяльності консультативно-дорадчих органів при суб'єктах владних повноважень. Крім того, у своїх дослідженнях питання участі ІГС у запобіганні корупції зачіпали, зокрема, В. Голіна та М. Колодяжний, Я. Ступник та деякі іноземні вчені. Разом з тим, ці науковці лише дотично розкривали проблему законодавчих гарантій виконання інститутами громадянського суспільства функцій суб'єктів запобігання корупції.

Неабияке значення для дослідження порушеного питання мають практичні роботи, підготовлені, в значній мірі, вже безпосередньо представниками ІГС. Особливе місце серед цих праць слід віддати наступним збіркам: «Як провести громадську антикорупційну експертизу? Методичні рекомендації» та «Методологія проведення громадської антикорупційної експертизи: загальні засади», що підготовлені представниками Інституту прикладних гуманітарних досліджень, Центру політико-правових реформ, Transparency International Україна та Центру громадської адвокатури.

Громадянське суспільство можна розглядати як самоорганізовану і саморегульовану сферу публічно-правових відносин у державі, утворювану вільними і рівними індивідами та створеними ними об'єднаннями громадян, які функціонують, формуючи соціальний капітал та здійснюючи контроль за органами державної влади, служать підґрунтям демократії та визначальним чинником у розбудові правової держави. Тобто, громадянське суспільство не може ототожнюватися з якимось одним суб'єктом публічно-правових відносин, оскільки ця категорія означає передусім систему суспільних відносин, які виникають, змінюються та припиняються між множиною їх різнопорядкових учасників.

Прийнято вважати, що в основі розвинутого громадянського суспільства лежить активна діяльність інститутів громадянського суспільства. При цьому, термін «інститути громадянського суспільства» є настільки поширеним, що має декілька значень. Під ним розуміють: суб'єктів, які в процесі своєї діяльності формують суспільні відносини, спрямовані на утвердження громадянського суспільства; інститути, які

об'єднують у своєму складі норми конституційного та інших галузей права, що регулюють суспільні відносини у відповідній сфері і виступають складовими елементами багатомірної системи конституційного права України; узагальнюючу назву для всіх упорядкованих і структурованих виявів громадянського суспільства тощо. Всі ці підходи заслуговують на увагу і, одночасно, жоден із них не має монополії на істину. Один з висновків дослідження Бусол О.Ю. полягає у тому, що потенціал громадянського суспільства недостатньо використовується державою в протидії корупційній злочинності; політична воля уряду є ключовим фактором, від якого залежить залучення громадськості в розробку антикорупційної політики.

Одним з найголовніших завдань інститутів громадянського суспільства є здійснення контролю за діяльністю органів державної влади, недопущення перевищення ними повноважень і, чи не найголовніше – запобігання та протидія корупції у системі суб'єктів владних повноважень.

До основних положень Конституції України, які є гарантією допуску ІГС до процесу запобігання корупції, зокрема, слід віднести:

- держава відповідає перед людиною за свою діяльність; утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави (ст. 3);
- носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ; народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування (ст. 5);
- правовий порядок в Україні ґрунтується на засадах, відповідно до яких ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством; органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України (ст. 19);
- кожному гарантується право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань; кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір (ст. 34);

– громадяни України мають право на свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації для здійснення і захисту своїх прав і свобод та задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів (ст. 36);

– громадяни мають право збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації, про проведення яких завчасно сповіщаються органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування (ст. 38);

– усі мають право направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів, що зобов'язані розглянути звернення і дати обґрунтовану відповідь у встановлений законом строк (ст. 40);

– кожен має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань (ст. 55).

Залучення ІГС до процесу запобігання корупції в Україні є вимогою низки міжнародних договорів, зобов'язання за яким взяла наша держава, а також рекомендацій що надані авторитетними міжнародними організаціями. До відповідних міжнародних документів слід віднести:

– Оргуську конвенцією або Конвенцію про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (ратифікована Законом України від 6 липня 1999 року № 832-XIV), що була схвалена 23-25 червня 1998 року у рамках діяльності Європейської Економічної Комісії ООН;

– Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31 жовтня 2003 року (ратифікована Законом України від 18 жовтня 2006 року № 251-V);

– Кодекс кращих практик участі громадськості у процесі прийняття рішень, прийнятий Конференцією міжнародних неурядових організацій Ради Європи 1 жовтня 2009 року;

– Рекомендацію № 19 (2001) Комітету Міністрів Ради Європи «Про участь громадян у публічному (громадському) житті на місцевому рівні».

Важливу роль у гарантуванні діяльності ІГС як суб'єктів запобігання корупції відіграють також наступні акти Парламентської Асамблеї та Комітету Міністрів Ради Європи: Резолюція ПАРЕ «По боротьбі з корупцією» № 1214 (2000); Резолюція ПАРЕ № 1546 (2007) «Про фінансування політичних партій»; Резолюція ПАРЕ № 1392 (2004) «Про корпоративну етику у Європі»; Резолюція ПАРЕ № 1554 (2007) «Про конфлікт інтересів членів Парламентської Асамблеї Ради Європи»; Резолюція ПАРЕ № 1547 (2007), «Про стан демократії і прав людини у Європі»; Резолюція КМ РЕ № 8 (2003) «Про консультативний статус міжнародних неурядових організацій у Раді Європи»; Резолюція КМ РЕ № 9 (2003) «Про статус партнерства між Радою Європи та відповідно національними неурядовими організаціями».

Про обов'язкову участь громадськості у подоланні корупції зазначено у Конвенції ООН проти корупції, підписаній 18.10.2006 [13]: ефективна реалізація антикорупційної політики держави має базуватися на комплексному застосуванні примусових, попереджувальних та просвітницьких процедур, що може бути забезпечено виключно за умови спільної участі у цьому процесі органів влади та громадськості. Так, стаття 13 Конвенції визначає необхідність участі суспільства у заходах щодо запобігання і протидії корупції, а для цього необхідно сприяти активній участі окремих осіб і груп за межами державного сектора, таких як громадянське суспільство, неурядові організації та організації, що функціонують на базі громад, у запобіганні корупції й боротьбі з нею та для поглиблення розуміння суспільством факту існування, причин і небезпечного характеру корупції, а також загроз, що створюються нею.

Згідно з позицією Кабінету Міністрів України, цю участь слід зміцнювати за допомогою таких заходів, як: посилення прозорості й сприяння залученню населення до процесів прийняття рішень; забезпечення для населення ефективного доступу до інформації; проведення заходів щодо інформування населення, які сприяють створенню атмосфери неприйняття корупції, а також реалізація програм державної освіти, у тому числі навчальних програм у школах й університетах; сприяння

заохоченню та захисту свободи пошуку, отримання, опублікування та поширення інформації про корупцію.

У межах дослідження окресленої проблеми варто також відмітити такий важливий документ як «Річна національна програма співробітництва Україна – НАТО на 2016 рік» затверджена Указом Президента України від 12.02.2016 № 45/2016, який фіксує, що у контексті очікуваних українським суспільством змін, необхідних для подальшого успішного розвитку держави, особливу роль відіграє внутрішня політика, спрямована на комплексне, глибинне та невідкладне реформування України, зокрема, проведення антикорупційної реформи.

У свою чергу, Річна національна програма співробітництва Україна – НАТО на 2015 рік, зокрема передбачала зобов'язання України забезпечити: виконання антикорупційного законодавства України; функціонування Національного агентства з питань запобігання корупції як превентивного органу та Національного антикорупційного бюро України як правоохоронного органу; забезпечення належного моніторингу способу життя державних службовців; створення Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування; проведення перевірки державних службовців відповідно до Закону України «Про очищення влади»; відкриття інформації про кінцевих вигодоодержувачів юридичних осіб та про зареєстровані права на нерухоме майно (майнові реєстри).

Досить важливе місце серед стратегічних актів, які стосуються і антикорупційної політики, належить Плану законодавчого забезпечення реформ в Україні [20], який схвалений Верховною Радою України та передбачає реалізацію, зокрема, заходів, що передбачені Угодою про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами від 4 червня 2015 року № 509-VIII, а також Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5 «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020».

Серед найважливіших проектів законів, які необхідно прийняти на виконання цього Плану, слід виділити: Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення відкритості та доступу до інформації про діяльність Верховної Ради України, її комітетів та народних депутатів України; Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення (визначення) незалежного органу державного нагляду у сфері забезпечення права на доступ до публічної інформації; Про зовнішній антикорупційний аудит органів державної влади, а також Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо упорядкування демократичного цивільного контролю над Воєнною організацією держави, який повинен передбачати створення механізмів дієвого контролю у сфері національної безпеки із залученням інститутів громадянського суспільства, зокрема за використанням фінансових і матеріальних ресурсів.

Таким чином, інститути громадянського суспільства є досить вагомими суб'єктами запобігання корупції, що підкріплено положеннями великої кількості нормативно-правових актів, як міжнародного, так і національного законодавства. Органи державної влади у здійсненні антикорупційної політики повинні заручатися підтримкою громадськості, що дозволить цей процес зробити більш ефективнішим і, найголовніше, прозорим.

На сьогодні перед науковцями стоїть завдання запропонувати нові більш ефективні механізми співпраці між суб'єктами владних повноважень (Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України, центральні органи виконавчої влади, зокрема Міністерство юстиції України, інші суб'єкти державних владних повноважень та органи місцевого самоврядування) та інститутами громадянського суспільства для досягнення максимального синергетичного ефекту від спільної діяльності на шляху мінімізації проявів корупції у всіх сферах суспільно-управлінського життя.

До питання дослідження залучення ІГС до діяльності у сфері запобігання корупції звертали увагу низка науковців, серед яких М. Плотнікова, С. Шатрава, С. Рудовська, А. Крупник, В. Латишева та інші. Разом з тим, ці науковці лише дотично розкривали проблему основних механізмів виконання інститутами

громадянського суспільства функцій суб'єктів запобігання корупції.

На відміну від країн Західної Європи, в Україні громадянське суспільство до цього часу не стало дієвим учасником боротьби з корупцією. Серед основних механізмів участі неурядових організацій в антикорупційних заходах в Україні є наступні:

- громадський моніторинг – низка заходів, що мають здійснюватися неурядовими організаціями з метою визначення проблемних питань діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування;

- громадський контроль за прийняттям управлінських рішень особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування;

- громадська антикорупційна експертиза проектів нормативно-правових актів;

- громадське обговорення законопроектів та проектів інших нормативно-правових актів, що передбачають надання пільг, переваг окремим суб'єктам господарювання, а також делегування функцій, повноважень органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування.

- забезпечення інформаційної відкритості у суспільстві про стан корупції та результативність антикорупційних заходів, виявлення конкретних випадків корупційних дій;

- організація просвітницької роботи з населенням та окремими соціальними групами.

Позиція Кабінету Міністрів України полягає у тому, що громадський контроль здійснюватиметься шляхом:

- обов'язкового громадського обговорення законопроектів та проектів інших нормативно-правових актів, що передбачають надання пільг, переваг окремим суб'єктам господарювання, а також делегування функцій, повноважень органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування, у тому числі недержавним організаціям;

- проведення громадської антикорупційної експертизи проектів нормативно-правових актів;

– внесення пропозицій суб'єктам права законодавчої ініціативи щодо вдосконалення законодавчого регулювання відносин, що виникають у сфері запобігання та протидії корупції.

Базовим законом, який визначає основні засади антикорупційної боротьби, завдання та механізми подолання цієї проблеми, а також критерії та етапи реалізації державної антикорупційної політики став Закон України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки» № 1699-VII. У Стратегії, затвердженій цим Законом, йдеться про те, що розв'язати проблему політичної корупції можна тільки поступово, шляхом формування нового законодавства, посилення контролю за діяльністю виборних посадовців і представницьких органів влади з боку відповідних державних органів, інститутів громадянського суспільства, зокрема засобів масової інформації, підвищення політичної відповідальності громадян за свій вибір і народних обранців за свою діяльність.

Відповідно до Національної антикорупційної стратегії на 2011-2015 роки, затвердженої Указом Президента України від 21.10.2011 № 1001/2011, її метою є зменшення рівня корупції в Україні шляхом усунення передумов її виникнення через упровадження превентивних заходів, зміцнення режиму законності, а також формування у суспільстві нетерпимого та негативного ставлення до корупції як суспільно небезпечного явища за допомогою спільних зусиль державних та громадських структур.

У Стратегії також закріплено положення, згідно з якими:

– реалізація Стратегії повинна здійснюватися з дотриманням низки основоположних принципів, зокрема, поєднання зусиль держави і громадськості у подоланні корупції, удосконалення механізмів залучення громадськості до контролю за законністю та ефективністю використання державного майна, бюджетних коштів;

– успішна протидія корупції можлива за умови наявності таких складових: належного антикорупційного законодавства, ефективного його застосування відповідними органами державної влади і органами місцевого самоврядування,

координації їх діяльності; ефективної системи протидії корупції в усіх сферах діяльності органів державної влади і органів місцевого самоврядування та на всіх рівнях відкритості та інформованості громадськості про здійснення заходів щодо запобігання і протидії корупції; взаємодії об'єднань громадян з органами державної влади і органами місцевого самоврядування у сфері формування та реалізації державної антикорупційної політики, підтримки антикорупційних заходів держави громадянським суспільством;

– пріоритетом є удосконалення антикорупційної експертизи шляхом запровадження багатоступеневої методики оцінки корупційних ризиків у законодавстві: на рівні розробників проектів нормативно-правових актів (як формалізована самооцінка); на рівні Міністерства юстиції України (як офіційна антикорупційна експертиза проекту нормативно-правового акта); на рівні громадської експертизи, яка забезпечується існуванням прозорості процедури нормопроєктування та доступністю інформації для громадськості.

У 2015 році термін дії вищеописаної стратегії вичерпався, хоча акт містив прогресивні норми, частина з яких потрапила до Закону України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки» № 1699-VII.

У Державній програмі щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2015-2017 роки, яка затверджена Кабінетом Міністрів України, передбачено, що виконання цієї Програми дасть змогу здійснити невідкладні заходи з проведення антикорупційної реформи, зокрема, зменшити вплив корупціогенних ризиків на діяльність органів законодавчої влади, посилити громадський контроль за їх діяльністю.

Постановою Кабінету Міністрів України № 976 визначено Порядок проведення громадської експертизи. Аналізуючи цю постанову О.О. Новіков прийшов до висновку, що визначений нею Порядок є найбільш сприятливим для проведення громадської антикорупційної експертизи з тих же причин, що і здійснення громадської експертизи органів виконавчої влади (далі – ОВВ):

пропозиції експертизи, у тому числі, щодо усунення корупціогенних чинників, орган влади зобов'язує враховувати при прийнятті своїх рішень; порядок проведення громадської експертизи має чітку процедуру інформування суб'єктів експертизи і громадськість про результати розгляду експертних пропозицій. Але існують низка чинників організаційно-правового характеру, що роблять громадську антикорупційну експертизу у такій формі не популярною: по-перше, подібний інструмент громадського контролю, як і у випадку з публічними консультаціями, може бути застосований лише для органів виконавчої влади; по-друге, у даному випадку подібна експертиза дозволена лише для окремих сфер діяльності органів виконавчої влади – у сфері підготовки програм соціально-економічного розвитку, державних цільових та регіональних програм, формування бюджетів відповідного рівня, вирішення питань поточної діяльності. Відтак, виявляється, що суб'єкт громадської антикорупційної експертизи не зможе подати пропозиції до ОВВ щодо виявлених корупціогенних чинників в положеннях його нормативних актів, якщо останні мають відношення до регулювання прав та свобод людини і громадянина, а також конкурсних (тендерних) процедур. Нарешті з організаційної точки зору для ініціатора такої експертизи аналіз правових документів ОВВ на предмет наявності у них корупціогенних чинників не може бути основною ціллю, а тільки побічним продуктом оцінки діяльності органу.

Як зазначено в Методології проведення антикорупційної експертизи, розширення можливостей громадського контролю за прийняттям управлінських рішень особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, повинно бути максимальним, якщо виключення або обмеження дискреційних повноважень цих осіб є неможливим. Тут варто погодитися з Ю. Барабашем, який вважає, що ефективно інститут дискреційних повноважень може існувати лише за наявності конституційної відповідальності вищих органів влади за прийняті ними рішення, довіри між інституціями влади та стійких конституційних традицій.

Наказом Міністерства юстиції України «Деякі питання проведення антикорупційної експертизи» визначено механізм проведення антикорупційної експертизи нормативно-правових актів та проектів нормативно-правових актів з метою запобігання вчиненню корупційних правопорушень через наявність у законодавстві корупціогенних факторів та передбачено, що для здійснення антикорупційної експертизи Міністерство юстиції може залучати в установленому порядку фахівців державних органів, інших підприємств, установ, організацій, а також експертів міжнародних організацій, представників громадських об'єднань (за згодою). Завданнями антикорупційної експертизи є проведення комплексного дослідження нормативно-правових актів та проектів нормативно-правових актів з метою виявлення корупціогенних факторів, а також підготовка обґрунтованих висновків щодо наявності або відсутності у актах корупціогенних норм, надання пропозицій та рекомендацій щодо їх усунення.

У своєму роз'ясненні «Участь громадськості у заходах щодо запобігання корупції як запорука антикорупційної політики» Мін'юст приходить до висновку, що з корупцією можливо боротися використовуючи різні заходи: суто репресивні, які полягають у виявленні, розслідуванні та розкритті корупційних правопорушень і притягненні винних осіб до відповідальності, або превентивні, зокрема, такі як покращення прозорості, підзвітності і доброчесності державних структур, правовий захист громадян та підвищення правової обізнаності, підвищення етичних стандартів у діяльності публічних службовців, просвітницька робота з населенням та окремими цільовими групами, виховання молоді у дусі неприйняття корупції.

При цьому Мін'юст акцентує увагу на тому, що жоден з цих заходів не буде успішним, якщо під час їх реалізації буде відсутня підтримка з боку суспільства. Досвід багатьох країн свідчить про те, що активність громадян, зацікавлених у подоланні корупції, є головною передумовою подолання корупції. Як окреслено у роз'ясненні «Реформування антикорупційної політики держави: мета та шляхи реалізації», наданому Мін'юстом, будь-які

антикорупційні ініціатив не матимуть жодного впливу на покращення ситуації, якщо не знайдуть підтримки у суспільстві. Важливість взаємодії органів державної влади та громадянського суспільства щодо запобігання виникнення корупції та її поширення не викликає жодних сумнівів.

З цього приводу необхідно зазначити, що на сьогодні в Україні у сфері запобігання і протидії корупції активно функціонує чимала кількість громадських організацій, однак, діяльність переважної більшості з них зведена до функцій надання безоплатної правової допомоги громадянам, або спрямована на спроби «підмінити» правоохоронні органи (згідно з Реєстром громадських об'єднань, який веде Міністерство юстиції станом на 01.03.2016 щонайменше 228 об'єднань у своїй назві декларують мету діяльності протидіяти та запобігати проявам корупції в Україні).

Як зазначено у роз'ясненні «Реформування антикорупційної політики держави: мета та шляхи реалізації», аналіз міжнародної практики у сфері залучення громадськості до запобігання та протидії корупції свідчить про те, що існує низка механізмів участі неурядових організацій в більш дієвих антикорупційних заходах. Одним з таких механізмів є громадський моніторинг – низка заходів, що мають здійснюватися неурядовими організаціями з метою визначення проблемних питань діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

На сьогодні в Україні створені умови для реалізації завдань громадського моніторингу. Сприятиме цьому не лише Закон України «Про доступ громадськості до публічної інформації», а і положення Закону України «Про засади запобігання корупції», які передбачають участь громадськості в заходах щодо запобігання і протидії корупції, в тому числі і шляхом проведення громадської антикорупційної експертизи, а також встановлюють вимоги щодо обов'язковості інформування громадськості про заходи щодо запобігання і протидії корупції, зокрема щодо підготовки та оприлюднення звіту про результати проведення заходів щодо запобігання і протидії корупції. Іншим ефективним механізмом реалізації повноважень громадськості у сфері

запобігання і протидії корупції є проведення ними інформаційних заходів з систематизації знань щодо феномену корупції, поширення зарубіжного досвіду запобігання корупції з метою підвищення спроможності неурядових організацій протидіяти поширенню корупції та забезпечення організації просвітницьких акцій спрямованих на поширення антикорупційних знань, у тому числі у навчальних закладах.

Досить часто ІГС використовують для досягнення мети своєї діяльності у напрямку запобігання корупції такі форми як тренінги, прес-конференції та круглі столи. Так, в 2015 році силами ІГС було проведено тренінг «Громадська антикорупційна експертиза для ефективного бюджетного процесу та місцевого самоврядування», прес-конференцію на тему: «Громадська антикорупційна експертиза, або що може громадськість», а також круглий стіл на тему «Громадська антикорупційна експертиза регуляторних актів». Останній захід був проведений за підтримки Проекту Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) «Впевнений бізнес – заможна громада», що впроваджується Центром міжнародного приватного підприємництва (CIPE).

Таким чином, інститути громадянського суспільства є досить вагомими суб'єктами запобігання корупції, що підкріплено положеннями низки актів національного законодавства. Завдяки залученню інститутів громадянського суспільства до боротьби з корупцією Українська влада зможе виконати всі міжнародні зобов'язання щодо подолання корупції, що вагомо позначиться на Європейському напрямку нашої держави.

Така ситуація можлива за умови: забезпечення функціонування в Україні оптимальної системи суб'єктів запобігання корупції; створення правового поля для ефективного функціонування системи ІГС, які, крім іншого, матимуть можливість також виконуватимуть функції суб'єктів запобігання корупції; запровадження збалансованих механізмів обміну отриманої в процесі діяльності інформації про факти корупційних діянь та ідей стосовно їх припинення та не допуску в майбутньому.

До основних механізмів залучення ІГС до антикорупційної політики в Україні входять громадський моніторинг, громадський контроль, громадська антикорупційна експертиза, громадське обговорення законопроектів та проектів інших нормативно-правових актів, забезпечення інформаційної відкритості у суспільстві про стан корупції та результативність антикорупційних заходів, виявлення конкретних випадків корупційних дій, організація просвітницької роботи з населенням та окремими соціальними групами.